

Ружа ў абмен
(успаміны, мары, мрой)

Меладрама ў 2-х дзеях

Дзеючыя асобы:

Ева — жанчына бальзакаўскага ўзросту.

Раман — мужчына ёй да пары.

Антон — яе муж.

Маладая жанчына — гераіня без слоў.

Дзея адбываецца ў гарадской кватэры, ва ўспамінах — на курорце: наберажная з тэлефоннай кабінай і лаўкай, куток рэстарана, пакойчык з канапай.

Дзея I

З'ява 1

Цемень зімовай рانیцы. Святло з вуліцы высвечвае гарадскі пакой, у якім рэзка звініць будзільнік. Праз нейкі час у пакоі з'яўляецца жанчына ў белым. Яна ўключае ціхую мелодыю, бярэ з раскрытага чамадана белы шаль, ахутваецца ім і ўладкоўваецца ў крэсле. Мелодыя абуджае ўспаміны (а можа ёй сніцца прыгожы сон): з'яўляецца Мужчына ў белым і запрашае яе на тане. У танцы яны як бы пераносяцца ў танцавальную залу.

Раптам мелодыя абрываецца, танцуючыя пары знікаюць, нейкія сілы нібы расцягваюць і пару ў белым. Запальваецца святло, чуецца мужчынскі голас. Заходзіць Антон і трасе Еву за плячо.

АНТОН. Э-эй!.. Курортніца!.. Прачніся!

Ева збянтэжана глядзіць на яго.

— Адвыкла рана прачынацца.

ЕВА (*пацягваючыся*). Ой, прабач!

АНТОН. Няўжо не адаспалася там?

ЕВА (*не адразу*). Я зараз.

АНТОН (*яўна незадаволена*). Не зараз, а ўжо! Гэта ў цябе адпачынак працягваецца, а мне на працу.

Пачынае рабіць зарадку.

ЕВА. Мог бы і сам яйка на патэльнію ўскінуць.

АНТОН (*ажно спыніўся*). Гэта чаму ж я павінен сам?

ЕВА (*падымаючыся*). Я жыла...

АНТОН (*перабівае*). Я не хачу ведаць, з кім ты там жыла.

ЕВА (*рэзка прачнуўшыся*). Не хамі!

АНТОН. Што?.. У вушах вішчыць?

ЕВА (*прапускае намёк*). Дык вось Верчын муж сьняданак заўсёды гатуе сабе сам.

АНТОН. Ты ж казалася – яна адзінокая.

ЕВА (*разгублена*). Цяпер адзінокая.

АНТОН. Дык, можа, і адзінокая, што ён сам сабе сьняданак гатаваў. Так што давай, мамачка, тупай на кухню. (*Падае ёй халацік*). Абрані і помні: шлях да мужчынскага сэрца ляжыць праз ягоны страўнік. (*Працягвае рабіць зарадку*). Не я прыдумаў – ародная мудрасць.

Антон назірае, як яна дастала з чамадана прыгожы халат і апранае яго.

– Сёння што? Свята якое?

ЕВА. Чаму свята?

Ева ідзе да пліты. Антон – следам.

АНТОН (здзіўлена). Да пліты ў такім уборы?

Ева моўчкі ставіць чайнік.

– Ты ж, дарэчы, дакляравала яго Ірэне.

ЕВА. Падару нешта іншае.

АНТОН. Яна пакрыўдзіцца.

ЕВА. Чаму яна павінна пакрыўдзіцца на мяне за мой халат? І, урэшце, якая табе да гэтага справа? Ну што ты, як баба якая, лезеш у гэта? Купі ёй сам такі ж!

АНТОН. А ведаеш, колькі ён цяпер каштуе?

ЕВА. Не ведаю і ведаць не хачу. Я купіла яго за свае грошы. Ірэна таксама працуе. Няхай купляе, калі хоча мець метавіта такі.

АНТОН. Што ты за маці? Адзінай дачцэ шкадуеш?

ЕВА (*не стрымаўшыся*). Хопіць мне пра адзіную дачку. Гэта ты, ты вінен, што яна ў нас адзіная.

АНТОН. Ну, села на свайго канька.

ЕВА (*вытїхваючы яго з кухні*). Ідзі, ідзі адсюль! Рабі зарадку. Сьнеданне не гатова яшчэ.

Ева вытїхнула Антона з кухні. Застаўшыся адна, яна стараецца супакоіць сябе, а супакоіўшыся, гатуе сьняданак. І ўспамінае сон:

– Які сон! Музыка! А ці добра гэта? І усё ў колеры! Каляроваыя сны, казалі, к дабру. (*Усхвалявана.*) А ён ў белым... Божа! Хоць бы ўсё добра было ў яго!

Ева зноў аддаецца ўспамінам: у яе марах з'яўляецца Мужчына ў белым. Ён сеў да стала, а Ева завіхаецца ля яго: кладзе прыборы, ставіць талеркі. Пакуль яна возіцца з яешняй, Мужчына ў белым знікае, а ў дзвярах з'яўляецца Антон.

АНТОН. Што так доўга? Рукавы, пэўна, перашкаджаюць. Гэта ж трэба, як нэпманша з фільма.

ЕВА. Не заводзься, бо дрэнна будзе працаваць страўнік.

Антон садзіцца да стала і разглядае відэлец.

– Каву з малаком?

АНТОН. Што гэта?

ЕВА (*глянуўшы*). Відэлец.

АНТОН. Чаму мельхіёр?

ЕВА. Зноў не дагадзіла? О, Божа! Ну, свята сёння! Свята!

АНТОН. Якое?

ЕВА. Жонка дамоў вярнулася.

Антон з'едліва хмыкае.

– А магла б не вярнуцца.

АНТОН. Во як! Няўжо такім попытам там карысталася?

ЕВА (*прапускае намёк*). Магла б загінуць. Дык табе з малаком каву, ці як?

АНТОН (*не адразу*). Давай з малаком. І памянай відэлец!

ЕВА. Мой бедненькі супруг баіцца мазалёў ад увесістага відэльца займець. (*Падае.*) На твой любімы: лёгенькі, бо алюмініевы.

Антон збірае са стала і кладзе ў скрыню мельхіёравыя прыборы.

АНТОН. Ну, прывык да іх. (*Круціць у руцэ алюмініевы відэлец.*) Ён мне служыць ужо амаль 30 гадоў. (*Пачынае есці.*) А ведаеш, колькі каштуе цяпер наш мельхіёравы набор

ЕВА. Дык, можа, прададзім?

АНТОН. Навошта? У нас жа ўнучка расце. Я проста так, каб ты ведала.

ЕВА. Разумею. І бачу, ты хутка залічыш сябе ў мільянеры, калі перавядзеш на новыя цэны ўсё, што маеш.

АНТОН. Ну, мільянер з мяне не выйшаў, але прыдбаў тое-сёе ў застойныя гады.

ЕВА. Яшчэ б не прыдбаць! Усё ж ў тваіх руках было.

АНТОН. А мадам не задаволена!

ЕВА. Я не задаволена тваёй скарэднасцю. Усё збіраў бы, назапашваў, як той Плюшкін.

АНТОН. Вось каб табе далі волю! Ты б хутка ўсё спляжыла.

Антон падняўся і пайшоў.

ЕВА. А каву?

АНТОН. Няхай астыне. Прынясеш ў залу.

Ева прыбрала посуд і панесла кубак кавы ў залу. Паставіла яе на столік, направила прычоску і, калі з'віўся Антон, апануты ўжо ў касцюм, падыйшла да яго.

ЕВА. Антон! Паглядзі на мяне!

Антон п'е каву і здзіўлена аглядае яе.

– Як ты лічыш – я прыгожая?

АНТОН. Нішто сабе кабета! (*Даніў.*) Таму і ажаніўся. (*Корнаецца ў партфелі.*) Дзе мае паперы?

Шукае паперы на стале. Схадзіў на іх у спальню.

– Ужо некуды паспела прыбраць...

ЕВА. Нічога я не прыбірала. *(Пасля паўзы.)* Значыцца, ты мяне любіў.

Антон працягвае шукаць. Знайшоўшы, кладзе ў партфель.

– А чаму цяпер не любіш?

АНТОН. Хто табе такое сказаў? Што за глупства! Я люблю цябе як жонку.

ЕВА. Ага! Значыцца, як жонку. Якая смачна гатуе, добра прасуе. А проста... як жанчыну?

АНТОН. Якая розніца?

ЕВА. А ты не ведаеш якая?

АНТОН. Ну, хопіць! Знайшла час.

ЕВА. Добра. Адкладзём на вечар.

АНТОН. Вечарам прыйдуць дзеці.

ЕВА. Прыйдуць і пойдучь.

Антон ідзе ў пярэднюю.

– Антон!

Антон спыніўся.

– Чамы ты мяне не цалуеш на развітанне?

Антон неахвотна вяртаецца.

АНТОН. Так. Каб не разводзіць дэбаты, падстаўляй лоб!

*Антон збіраецца пацалаваць Еву, а яна абдымае і прыпадае да яго вуснаў.
Антон вырываецца.*

– Ну, хопіць, хопіць. Нешта цябе з раніцы пацягнула на гулі-мулі.

ЕВА *(ласцячыся)*. Бывай, дарагі! Не затрымлівайся, калі ласка!

АНТОН *(бурчыць)*. Не затрымлівайся, не затрымлівайся. Я ж на работу, не на гулянку.

Антон выходзіць. Ева праводзіла яго і вярнулася. Яна ў распачы сама з сабой.

ЕВА. Ой, Антон, Антон! Ну чаму так? Чаму няма між нас любові?

Звоніць тэлефон. Ева выходзіць у пярэднюю, адкуль і даносіцца яе голас.

– Добрай раніцы, дачушка. Учора вечарам. Не сустрэў. Пераблытаў дні. Не. У мяне сумка лёгкая. Што? Вядома, прывезла. Чый гэта я галасок чую? Унучачкі маёй. Цалую цябе, сонейка. Сумавала? І я па табе дужа сумавала. Што? Забяру! Пасля сну і забяру. Дай мамцы трубку! Ірэна, дык я забяру яе пасля сну! Ну і вы не баўцеся. Што? Які голас? Чый? А... Ну, хіба мала там было людзей. І мужчын. Ну, хопіць, хопіць! Да вечара. *(Кладзе трубку.)* Што яна магла пачуць? *(Задумваецца.)* Нічога такога. Я ж помню кожнае слова, нават інтанацыю.

Ева машынальна апрацаецца, збіраецца ўзяць сумку, каб ісці за прадуктамі, але садзіцца і аддаецца ўспамінам.

Святло гасне.

З'ява 2

*На сцэне высвечваецца набярэжняя. Чуецца мелодыя, крыкі чаек.
Да тэлефоннай кабіны накіроўваецца Ева. За ёй следам – Мужчына з ружай ў
руцэ. Ева азіраецца на яго і набірае нумар.*

ЕВА (стараецца гаварыць па-руску). Алё! Верачка? Ну, прывет!.. Голас дрыжыць? Ну, маласць замёрзла. Ну, прама-такі! Добра! Я яшчэ пагуляю. Ой, Вера! А гэты тип... Ну, пижон с розой... Ага... Не! Не стары, гадов пад пяцьдэсят. Што? Ну, хораша, хораша! Передай прывет! Встретимся в столовой.

Ева вешае трубку, паварочваецца і сустракаецца з мужчынам, які працягвае ёй ружу.

ЕВА. Вы мне?

РАМАН. Так. Вам. Добры дзень!

Ева разгублена маўчыць.

– Ружа ў абмен на ваша імя.

Ева нерашуча бярэ кветку.

ЕВА. Дзякуй!

РАМАН. А хочаце, я буду называць вас Мілая Жанчына?

ЕВА (наспешліва). Мяне завуць Ева.

РАМАН. Цудоўнае імя! А я – Раман.

ЕВА (няўпэўнена). Вельмі прыемна! Здаецца, так заведзена адказваць у такой сітуацыі?

РАМАН. У такой сітуацыі можна яшчэ паціснуць адзін аднаму руку.

Ева працягвае яму сваю руку. Ён паціскае і збіраецца пацалаваць, але Ева спрытна пазбягае пацалунка.

– Прабачце!

ЕВА. Дзякуй за кветку яшчэ раз! (Збіраецца ісці.) І выбачайце! Мне трэба ісці!

РАМАН. Вы спяшаецеся?

ЕВА (няўпэўнена). Так. Мяне чакаюць.

РАМАН. А чаму вы гуляеце адна?

ЕВА. Так атрымліваецца. І потым, я гуляю толькі днём.

РАМАН. Гэта я заўважыў.

ЕВА. Хіба і гэта небяспечна?

РАМАН. У нейкім сэнсе так. Вы прыгожая жанчына.

ЕВА (перапыняе яго). Ну, тады мне баяцца няма чаго. (Жартам, з усмешкай). Тут маладзейшых хапае.

РАМАН. У вас чароўная ўсмешка!

Ева, адчуваецца, не прывыкла да такіх кампліментаў.

– Я вас пакрыўдзіў? Прабачце!

ЕВА. Не... Проста мне незразумела ўсё гэта (Паказвае на руку.)

РАМАН. Вы мне мілы.

Ева збянтэжана глядзіць на яго.

– Вам такое прызнанне непрыемна?

ЕВА (*не адразу*). Ну, як вам сказаць?

РАМАН. Можце не гаварыць. Ваш пачырванелы тварык мне ўсё сказаў.

Ева спрабуе схваць твар у каўнер.

– Не хавайцеся! І паверце, такая чырвань на жаночым твары дарагога варта!

ЕВА. Прабачце! Я сапраўды адчуваю сябе неяк няёмка. Я не прывыкла да кампліментаў.

РАМАН. Няўжо вам ніхто не гаворыць, што вы прыгожая.

ЕВА. Я правінцыялка. У нас так не заведзена.

РАМАН. Прабачце.

ЕВА. Нічога. (*Паўза.*) Можна задаць вам пытанне?

РАМАН. Калі ласка.

ЕВА. Адкуль вы ведаеце нашу мову?

РАМАН. А я больш чым напалову беларус: мая маці са Слуцка.

ЕВА. Прыемна чуць. А па выпраўцы вы вайсковец.

РАМАН. Так, точна. Мне рэдка даводзіцца гаварыць на матчынай мове, а тут такі выпадак.

ЕВА (*расмяялася*). А, дык вы для моўнай трэніроўкі?

РАМАН. Для ўдасканалення, хутчэй. Маці цяпер далёка-далёка. Няма з кім больш... А тут чую знаёмае вымаўленне.

ЕВА. Дзіўны выпадак.

РАМАН. Мусіць, так. Калісь мне проста захацелася абараніць маці, бо бацька здзекліва кпіў з яе гаворкі. Аднаго разу яна не вытрымала і сказала: “А ў маёй мове няма слова “трапка”, а ёсць “ануча”. І я лічу — “ануча” гучыць не горш як “тряпка”. Тут і я ўлез ў гаворку: “А ты, мамка, на сваёй мове размаўляй. – З кім? – пытаецца. – Са мной, – адказваю. І каб бацьку дасаліць – вывучыў “Новую зямлю”, напамяць шпарыў.

Дзень быў святы.

Ужо ад рання

Бліны пякліся на сняданне.

І ўжо пры печы з чапялою

Стаяла маці.

Таўкліся дзеці... (*Задумаўся.*)

ЕВА (*надказвае*). Заміналі...

РАМАН. Так, точна! (*Працягвае*).

...Заміналі... Або смяяліся, спявалі.

ЕВА(*надхапіла*). Услон заняў сваё ўжо месца...

РАМАН. На ім стаяла дзежка цеста...

РАМАН і ЕВА (*разам*).

І апалоннік, то і дзела
Па дзежцы боўтаў жвава, смела...

ЕВА. І кідаў цеста ў скавародкі...

Паўза.

РАМАН. Мне асабліва падабалася:

...Ужо адтуль рукою маткі
На ўслон кідаліся аладкі...
А дзеці іх даўно сачылі
І на ляту блінцы лавілі...

ЕВА. Маці вам пякла бліны?..

РАМАН. А як жа! І мы іх мазалі здорам. (*Аддаўся ўспамінам*). А вечарамі мы з ёю спявалі: “Явар з калінаю”, ці “Зорку Венеру”. Так хацелася б зноў пачуць яе — “сыноч”... Ды ўжо не пачую : два гады як пахаваў. Дык хоць пагавару з вамі на яе мове.

Паўза. Ева любуецца ружай.

ЕВА. Яшчэ раз дзякуй вам за ружу. Ну, і за добрыя словы на нашай мове.

РАМАН (*задуманна*). Вы іх заслугоўваеце. Давайце прысядзем!

Ева не адважваецца згадзіцца з прапановай.

– Вы сапраўды спяшаецеся?

ЕВА. Так. Мяне чакае сяброўка.

РАМАН. Яна вас не чакае.

ЕВА. Адкуль вы ведаеце?

РАМАН. Прабачце, але я сёе-тое чуў.

ЕВА. Як? Вы чулі... усё?

Раман ківае.

– І як я назвала вас тыпам?

РАМАН. Тыпам і піжонам.

ЕВА. І пасля гэтага вы падарылі мне ружу?

РАМАН. Так. Бо яна вам і прызначалася.

ЕВА. Ой, як мне няёмка.

РАМАН. Нічога страшнага. А як можна назваць мужчыну, які ўжо некалькі дзён ходзіць за вамі па пятах, як кажучь. Толькі тыпам.

ЕВА (*смяецца*). ...і піжонам з кветкай.

РАМАН. Пэўна! Гэта яшчэ далікатна сказана.

ЕВА. Ну, прабачце, калі ласка.

Пасля гэтых слоў яны садзяцца на лаўку.

– Спадзяюся, вы не пакрыўдзіліся.

РАМАН. Зусім наадварот.

ЕВА (*з жалем*). Пакрыўдзіліся?

РАМАН. Ну што вы. Вядома не пакрыўдзіўся! Мне нават падабаецца, што вы не такая...

ЕВА. Якая не такая?

РАМАН. Не шукаеце знаёмства.

ЕВА. Адкуль вы ведаеце?

РАМАН. У мяне вока спрактыкаванае, Мілая Жанчына.

ЕВА. Аднак вы былі ўпэўнены, калі ружу купілі...

РАМАН. Гэта ружа трэцяя. Дзве выкінуў. Так і не адважыўся да вас падыйсці. Вы ад мяне, як ад рабаўніка шарахаліся.

ЕВА (*засмяўшыся*). А што? Вы вельмі падобны. Нас спецыяльна збіралі і настаўлялі... Казалі, яны вельмі прывабныя знешне, ветлівыя. Знаёмяцца з дамачкамі.

РАМАН. А потым здымаюць з іх паліто, шапкі. Так?

ЕВА. Так. Запрашаюць на рандэву і...

РАМАН. Бедная Мілая Жанчына! Уяўляю, якога вы страху нацярпеліся, калі я кружыў ля вас. Дарэчы, а што вам раілі? Як адпачыць?

ЕВА (*наспешліва*). Мяне гэта не цікавіла. Я прыехала толькі адпачыць.

РАМАН. А іншыя чаго прыезджаюць?

ЕВА. Іншыя? Ну, не ведаю. Хто лячыцца...

РАМАН. А хто і раманчык завесці.

ЕВА. Можа і так. Ёсць адзінокія людзі. Няхай знаёмяцца.

РАМАН. Мы не адзінокія?

ЕВА. Я не. У мяне муж, дачка, зяць і ўнучачка. Ой, я так па ёй засумавала. Ужо шкадую, што і паехала. Пазваніла б, пагаварыла, дык днём іх дома няма, а вечарам не магу.

РАМАН. Вы баязлівіца?

ЕВА. Ёсць крышку. Ды і проста няёмка адной.

РАМАН. Вы ў якім санаторыі?..

ЕВА. У мяне курсоўка. Жыву на прыватнай кватэры.

РАМАН. Тады ўсё зразумела. Далёка дзе?

ЕВА. Не. Праз парк толькі. Кватэра добрая. Цёплы, утульны пакойчык. Тэлефон. Праўда, міжгорад гаспадыня заказваць забараніла. З аўтамата, кажа, лепш.

РАМАН. Вядома, з аўтамата лепш. Хочаце, я састаўлю вам кампанію?

ЕВА. Праўда?

РАМАН. Слова за вамі.

ЕВА. Добра. А калі?

РАМАН. Хоць сёння.

ЕВА. Я згодна. Так хочацца пачуць родны галасок.

РАМАН. Як яе імя?

ЕВА. Кірачка. А якая зараз гадзіна?

РАМАН (*глянуўшы на гадзіннік*). Хутка шаснаццаць.

ЕВА. Праз дзве-тры гадзіны можна званіць.

Раман падняўся.

РАМАН. А пакуль я запрашаю вас, Мілая Жанчына, на кубачак кавы. Як? Згодны?

ЕВА. Не, не! Дзякуй.

РАМАН. Чаму? Вы ж замерзлі. Я па руцэ вашай гэта адчуў.

Раман бярэ яе руку.

– Халодная, як ільдзінка. Ідземце!

ЕВА. А куды?

Раман дапамагае ёй устаць.

РАМАН (*не адразу*). Можна да мяне?

Ева робіць забараняльны жэст.

– Усё зразумеў. Даруйце, Мілая Жанчына. Тады я запрашаю Вас у невялічкі рэстаранчык.

Ева не адважваецца згадзіцца.

– Гэта недалёка адсюль і зусім побач з аўтаматамі міжгорада. Згаджайцеся!

ЕВА. Я не папярэдзіла Верачку. І ў нас вячэра хутка.

РАМАН. У рэстаране нас пакормяць не горш. Згаджайцеся! І паверце, я не з тых... Хоць у мінулым быў грэх.

ЕВА. Які грэх?

РАМАН. Неяк раскажу, калі Мілая Жанчына пажадае.

Ева ківае ў знак згоды. Раман глядзіць на яе з пяшчотай і ўдзячнасцю.

Святло гасне.

З’ява 3

Святло запальваецца ў кухні, куды Ева прыносіць сумку з пакупкамі. Хацела дастаць усё з сумкі, але раптам спынілася. Зняла паліто, уважліва агледзела сябе.

ЕВА (*разглядае сябе ў шыбіне буфета*). Цікава, як ацэняць маю абнову. Антон, пэўна, і не заўважыць. Ірэна хіба... А вось Раману касцюм спадабаўся. Як я была рада, што апранула яго ў той раз. Я ж нікуды не збіралася. А Верачка як адчувала. Ну так прыстала: апрані, кажа, касцюм! Навошта купіла? Каб пакласці ў чамадан? Дзе насіць такую прыгажосць, як не тут, у адпачынку. Не перад мужыком жа, у кухні. І я апранула. Дзякую табе, Верачка. Мне было добра ў ім. Я бачыла, што Раману прыемна было на мяне глядзець.

І задумалася. Ва ўспамінах пераносіцца ў рэстаран. Людзей не шмат. Іграе музыка. Раман адзін за столікам.

Еву вядзе да століка незнаёмы мужчына.

РАМАН. Гледзячы на вас, Ева, не скажаш, што вы з правінцыі.

ЕВА. Праўда? І чаму ж гэта?

РАМАН. У вас паходка каралевы. І вам вельмі пасуе гэты касцюм.

ЕВА. Я купіла яго тут.

РАМАН. Вы ў ім – сама элегантнасць.

ЕВА. Ну вы і скажаце, Раман.

РАМАН. У пацверджанне – вас зноў будуць запрашаць.

ЕВА (*паспешліва*). Адмоўце яму! І ўвогулле, я хачу танцаваць толькі з вамі.

Падыходзіць мужчына, але Раман адмаўляе яму ў дазволена танец з Евай.

– А ў вас не будуць непрыемнасці з-за гэтага?

РАМАН. Думаю, не. Павінны зразумець. Дык што, мы будзем танцаваць?

ЕВА. Я вельмі люблю танга.

РАМАН. Добра. Пачакаем танга.

Паўза.

– Як вы сябе адчуваеце, Мілая Жанчына?

Ева адказвае жэстам, ўто ўсё у парадку.

– Вам тут падабаецца?

ЕВА. Мне падабаецца!

РАМАН. Вы сагрэліся?

ЕВА. Я не танцавала цэлую вечнасць.

РАМАН. Што так? Нідзе не бываеце?

ЕВА. Бываем, вядома. Толькі мой муж невялікі аматар танцаў. А каб з кім-небудзь танцаваць – я не магу.

РАМАН. Чаму?

ЕВА. Мы жывем у невялічкім гарадку. Там адчуваеш сябе заўсёды як на рэнтгене. Асабліва, калі твой муж займае нейкую пасаду. І так перасудаў хапае.

РАМАН. Разумею. І ў нейкім сэнсе зайздросчу вашаму мужу. Не ўсе жонкі здатныя на такую самаахвярнасць.

ЕВА. Добра, што ніхто з нашых тут мяне не бачыць.

РАМАН. А што мы кепскага робім? Танцуем і вячэраем. Смачней, чым у нашых сталюках? Так?

ЕВА. Пэўна, смачней! І я адагрэлася. І ўсё дзякуючы вам, Рамане.

РАМАН. Як хораша ў вас гучыць – Рамане.

Зайгралі танга. Раман запрашае Еву, і яны танцуюць.

Святло гасне, а калі запальваецца, Ева і Раман зноў на набярэжнай.

Прайшлі і селі.

РАМАН. Сэрцайка бабулі супакоілася?

ЕВА. О так! Пачула галасок – і як убачыла. А вы нечым устрывожаны?

РАМАН. А, не варта аб гэтым.

ЕВА. Што-небудзь здарылася?

РАМАН. Не, нічога. Проста маіх не было дома.

Ева адчула яго настрой і каб суцешыць, дакранаецца рукой да яго рукі.

ЕВА. Раман! Я так вам удзячна, так удзячна! Гэта як свята для мяне: музыка, бакалы, прыгожыя людзі. А галоўнае – я пачула галасок сваёй кравіначкі, сваёй Кірачкі.

РАМАН (*цалуе яе руку*). Я рады. Вы ўжо больш не лічыце мяне падазронным тыпам?

ЕВА. Ну, што вы! Зразумела, не лічу!

РАМАН. А калі б я прызнаўся, што быў калісь блатняком крутым?

ЕВА. Я не паверу. Вы жартуеце, Рамане.

РАМАН. Не. Не жартую. Мой бацька кінуў сям'ю, калі мне было адзінаццаць, а старэйшаму брату – трынаццаць усяго. І мы, каб неяк яму адпомсціць, неяк насаліць, пачалі з братам рабіць усё так, каб у міліцыю трапляць: кралі, ламалі, білі. А ў міліцыі – называлі прозвішчач бацькі – шышкі на той час, як кажуць. Яго выклікалі. Ён прыязджаў, плаціў штрафы, забіраў нас.

ЕВА. І не караў вас за гэта?

РАМАН. Не. Віну сваю адчуваў. І цяпер вініцца. Але я Кольку яму дараваць не магу. Забілі Кольку ў калоніі для малалетніх. Тады я і вырашыў для сабе, што павінен выжыць. І не толькі выжыць, Чалавекам стаць. Каб сваім прозвішчам жыць, а не бацькавым. Угаварыў мамку прозвішча мне памяняць. Маці сабе дзявочае вярнула і мне яго дала. Узяўся я за вучобу. Начамі, як кажуць, грыз навуку. Скончыў школу з медалём, хацеў у інстытут медыцынскі. Не збылася мара.

ЕВА. Чаму? У вас жа медаль.

РАМАН. З дзяўчынкай сябраваў, аднакласніцай. Ну і чорт папутаў... Прышлося ажаніцца. Ад сораму ў армію папрасіўся. А з арміі куды бліжэй? У ваенку. Так вось і. служу.

Паўза.

ЕВА. А жонку ўсё яшчэ кахаеце?

РАМАН (*не адразу*). У нас любові і не было. Сябравалі. Танцаваць любілі. Я ж кажу, прыйшлося ажаніцца.

ЕВА. Колькі у вас дзяцей?

РАМАН. Двое. Сын жанаты. І ў мяне ўнучачка ёсць. А дачка малая яшчэ. Толькі ў восьмым класе. (*Падумаўшы.*) З жонкай мы жывём дружна, бо бачымся рэдка.

ЕВА. Як гэта рэдка?

РАМАН. Яна ў мяне – навуковец. Ну, а я не люблю штабы. Служу, куды пашлюць. А там, звычайна, навуковых устаноў не бывае. Са мной усюды ездзіла маці. Мая цудоўная маці! І у маіх дзяцей цудоўная маці!

ЕВА. А тата?

РАМАН. З татам ім крышачку не пашанцавала. Але я стараюся. Матэрыяльна яны забяспечаны. Мне асабіста не многа трэба.

ЕВА. Ну што ж! Ёсць нямала жанчын, якія мараць аб такім варыянце.

РАМАН. Наш варыянт – плата за памылку юнацтва. Прызнацца, мне часам шкада сваёй жонкі. Сам я – вольны казак, а яна на прывязі.

ЕВА. Калі так, то... ці не лепш.

РАМАН. Не, не! Хоць сэрцу і не загадаеш, але доўг перад дзецьмі абавязвае...

ЕВА. Сын ужо жанаты, кажаце. А як жа ён ставіцца да ўсяго? Ён жа нешта разумее.

РАМАН. Ён – нармальна. А вось нявестка, адчуваецца, мяне недалюблівае. Яна жонку называе мамай, а мяне – Раман Ягоравіч.

Паўза.

– Можа, хопіць на тэму сям’і?

Ева маўчыць, аб нечым думае.

– Мілая Жанчына!

ЕВА. Прабачце. Я не вельмі цікавая суразмоўніца.

РАМАН. Мне так не здаецца.

ЕВА. Не, сапраўды. Я развучылася гаварыць. Дома няма з кім. І работа такая: сядзі, сачы за прыборамі і пераклучай рычажкі.

РАМАН. Работа не пыльная, як гаворыцца.

ЕВА. Так. А каб мазгі не заіржавелі, як у нас жартуюць, займаюся рыфмаплёцтвам.

РАМАН. Пішаце вершы?

ЕВА. Не. Проста рыфмую. Раней для дачкі, цяпер для ўнучкі. А размаўляць, падтрымліваць гаворку не ўмею.

РАМАН. Затое ўмеце слухаць. А на гэта трэба мець асаблівы талент. Слухаць, разумець, размаўляць вачыма...

Гаваркіх шмат у нас цяпер:

Кідаюць словы як на вецер...

ЕВА. Вы цэлы вечар чытаеце мне вершы. Яны вашыя?

РАМАН. Не. Не мае.

ЕВА. А чые?

РАМАН. А я і не ведаю чые. Чытаць люблю. І вось некаторыя перлы, я не ў дрэнным сэнсе, становяцца як бы маімі. Калі супадаюць з маімі поглядамі, здаюцца сваімі. Неяк самі па сабе адкладваюцца ў памяці. А прыйдзе час, нейкі там камп’ютарчык спрацуе і выдасць мне патрэбнае.

ЕВА. Дзіўна. Са мной тое ж самае адбываецца. Я і не ведаю адкуль у маім камп’ютары гэтыя словы. Адкуль я іх узяла? Дзіўна.

Ева да нечага прыслухоўваецца, і не заўважае, як Раман бярэ яе рукі ў свае.

РАМАН. Вам іх сэрца... ці душа дыктуе.

ЕВА (*задуменна*). Мусіць так.

РАМАН. Яны прыйшлі? Прышлі гэтыя словы?

ЕВА. Не ведаю, ці тыя, што патрэбны...

РАМАН. Скажыце! Выпусціце іх на волю!

ЕВА (*не адразу*). Рука мая ў тваёй руцэ...

А ведаць нам дано:

Час праімчыць – вадой у рацэ...

Нас аднясе адзін ад аднаго.

Сумныя словы, праўда?

РАМАН (*пасля паўзы*). Я сказаў бы – філасофскія.

ЕВА (*пасля паўзы*). Ведаеце, у папярэднім сваім жыцці я, аказваецца, якраз і была паэтам і філосафам. Дзіўна, праўда? (*Падумаўшы.*) Значыцца, адтуль у мяне гэта.

РАМАН. Пэўна, так, бо вы і цяпер жыццёвы філосаф.

ЕВА. Не. Ну, які з мяне філосаф?!

РАМАН (*усё яшчэ трымаючы яе рукі*). Расслабцеся, Мілая Жанчына! Вось так! Не бойцеся! І не пазбягайце пяшчот! Расслабце рукі. Жаночым рукам належыць быць мяккімі, цёплымі, трапяткімі. Гэта злачынства, што рукі нашых жанчын умеюць трымаць вібратары, ламы, сякеры. І рэдка якія ўмеюць дарыць пяшчоту.

Падносіць Евіны рукі да свайго твару.

– Ну вось так... Яны ўжо зрабіліся цёплымі.

ЕВА. Мне час ужо, Рамане.

РАМАН. Я правяду вас. (*Устае і падае ёй руку*). Прашу вас.

Ева падымаецца, нясмела бярэ яго пад руку, і яны знікаюць у цемры.

Святло гасне.

З'ява 4

Пакой гарадской кватэры, дзе толькі што былі госці.

З пярэдняй чуюцца галасы.

АНТОН. Хутчэй вы! Паўлік ужо сігналіць пачаў.

ЕВА. Ідуць! Ідуць! Бяжы, Кірачка! Бяжы! Бацька крыўдуе. Ён спяшаецца. Ну, цалуемся і бяжы! Пакуль, Ірэначка. Пазвані ўвечары! Не позна там будзеце? Не. Ну, добра! Да пабачэння!

Бразгаюць дзверы. У пакой вяртаецца Ева і пачынае прыбіраць са стала.

Яна ў купленым касцюме. Вяртаецца Антон. Ён аж дрыжыць ад холаду.

– Чаму паліто не апрануў? Во, ажно пасінеў...

АНТОН. Я ж думаў хутка. Знайшлі час высвятляць адносіны.

ЕВА. Ты ж завёў гаворку. І, упэўнена, спецыяльна!

АНТОН. Затое цябе на любоў цягне. Гэта пры зяцю, пры дачцэ.

ЕВА. А што я такога зрабіла?

АНТОН. Мне твае гэтыя пагладжванні аж на нервы дзейнічаюць, чэснае слова. Знайшла забаву.

ЕВА. А, Божа ж мой! Ну, прабач!

АНТОН. У мяне і так ужо засталася нейкіх тры з паловай валасіны на галаве...

ЕВА. Ну і дурненькі!

Ева зноў падышла да мужа і гладзіць яго па плячах.

– Лысіна мужыка не псуе! Наадварот: надае самавітасці.

Антон зноў ухіляецца ад яе пяшчоты. Бярэ газету, садзіцца ў крэсла.

– Антоне! Што ты бегаеш ад мяне? Ты што, гумару не разумееш?

АНТОН. Ну, не разумею, не разумею. Такім ужо ўрадзіўся. А во цябе як падмянілі. Цяпер пра цябе можна чорт ведае што падумаць.

ЕВА. Ну і падумай! Падумай! Падумай! Можа, нарэшце, зразумееш, што памылку зрабіў, ажаніўшыся са мной.

АНТОН. Ужо ж бы не жаніўся з жанчынай, якая носіць такі разрэз на спадніцы.

ЕВА. З такім разрэзам спадніца прадавалася ў нашым магазіне! Я не сама яе прыдумала. І, урэшце, што – толькі я адна разрэзы на спадніцы маю? Іншыя жанчыны не?

АНТОН. Я да жаночых спадніц не прыглядаюся.

ЕВА. Ой, ой! А твая сакратарка?

АНТОН. У яе збоку... невялічкі. Для зручнасці ў хадзе. (*Гартае газету.*)

ЕВА. І ў мяне для зручнасці! А ты думаў для чаго?

АНТОН. Не ведаю для чаго! Такіх, як у цябе, яшчэ не бачыў. Мусіць, каб калені паказваць.

ЕВА. А калі й так! Можа, нарэшце, і ты ўбачыш, што яны ў мяне ёсць.

Пачынае хадзіць перад мужам.

– Звярні ўвагу! У мяне, кажуць, ногі не горшыя, чым у Гурчанкі. І разрэз дазваляе гэта ўбачыць...

АНТОН. Ён дазваляе ўбачыць у табе жанчыну для флірту. І больш нічога! Жанчына, якая сябе паважае, не стане выстаўляцца.

ЕВА. Гавары што хочаш, а мне мая абнова падабаецца. Дарэчы, Ірэне мой касцюм спадабаўся.

АНТОН. Вядома! Сама напросілася на камплімент. (*Імітуе Евін голас*). Ну як, ну як? Праўда, мне пасуе?

ЕВА. Яна сама заўважыла!

АНТОН. Яна заўважыла і нешта іншае.

ЕВА. Што менавіта? Дагаварвай! Адкладзі газету!

АНТОН. Твой памаладзелы выгляд. Узнёслы настрой.

ЕВА. І гэта дрэнна?

АНТОН. Нібы ты па латарэйнаму білеціку там выйграла.

ЕВА (*падумаўшы*). Так! Лічы, выйграла! Бо цудоўна адпачыла.

АНТОН. Яна хіліць да таго, што ў цябе там быў раман.

ЕВА (*цёпла*). Раман! (*Спаханіўшыся*.) І што ты ёй на гэта сказаў?

АНТОН. Нічога. Яшчэ не хапала, каб я з дачкой такую гаворку веў.

ЕВА. І дарэмна! Яна дарослы чалавек. Сама ўжо маці і жонка.

АНТОН. А што я павінен быў ёй сказаць па-твойму?

ЕВА. А сказаў бы: “Ну і што! Наша мамачка яшчэ маладая! Прыгожая!”

АНТОН. Сціхні! Я не здурнеў яшчэ! А вось ты сваімі паводзінамі які прыклад падаеш дачцэ?

ЕВА. Падаю, лічыш? Ну дык ведай: і падам! Бо хачу, каб у ёй жанчына абудзілася. Каб ёй захацелася жанчынай быць! Падабацца мужчынам. Яна ж у нас толькі грамадзянка нейкая і ўсё. Як толькі Паўлік церпіць? Ён неяк яе па попачцы ляпнуў жартам, а яна яму кухталя. Палічыла знявагай. Дурніца! Усё як на п’едэстале сябе трымае.

Антон маўчыць і зноў гартае газету.

– Твой характар мае. Такі ж сухар, як і ты, даражэнькі. Мне шкада яе. Вельмі шкада. Я вінаватай сябе адчуваю. А ты?

АНТОН. У чым вінаватаць? Мне здаецца, я бацька дбайны.

ЕВА. Так. Дбайны. Ты для дачкі нічога не пашкадуеш. Але матэрыяльны дабрабыт і жаночае шчасце нераўназначныя катэгорыі.

АНТОН. Ого, якімі словамі загаварыла!

ЕВА. Загаварыла, можа, і позна, а думаю так даўно.

АНТОН. Думай, як хочаш. Толькі твой любімы зяцёк, якога ты так шкадуеш, не ездзіў бы на “Волзе”, калі б не цесць з яго матэрыяльнымі клопатамі. І не меў бы жонку, якая пад сцягам і гімнам стаяла не адзін раз. А да тваіх разважанняў ды охаў-ахаў колы не прыладзіш.

ЕВА. Так, я шкадую Паўліка. Мы з ім маем аднолькавы лёс. Долю аднолькавую. Абодва пад пятой, як кажуць. Я – у мужа, ён – у жонкі. Вы такія аднолькавыя! Эгаісты ганарыстыя.

Антон адклаў газету, глядзіць на Еву.

– Што глядзіш? Не ведаў мяне такую?..

АНТОН. Ты нешта сёння разгаварылася.

ЕВА. Бо абрыдла маўчаць.

АНТОН. Пагавары. Дык чым мадам не задаволена?

Ева моўчкі збірае посуд і наважваецца ісці ў кухню.

– Куды ўцякаеш?

Антон падышоў, забраў у Евы посуд, паставіў на стол.

– Сядай!

ЕВА. Пастаю!

АНТОН (*заводзячыся*). Ну і стой! Дэманструй сваю спадніцу з разрэзам. Модніца! Зорка экрана. Ёй, бачыце, казалі, што ногі ў яе не горшыя чым у Гурчанкі. Дык Гурчанка актрыса! Ёй належыць дэманстраваць свае прывабнасці. А табе? Забылася адкуль? Сяло! Калі б не я, цялят бы даглядала. І яна яшчэ не задаволена жыццём! Яна пад пятой, бачыце. А ты хацела, каб я быў у цябе на пабягушках? А ў каго адукацыя?

ЕВА. Ды пры чым тут твая адукацыя?

АНТОН *(як не чуе)*. І статус, і заробак. Ды ты за маімі плячыма ўсё маеш. Работу не пыльную табе што – за ножкі далі? Бо мяне паважаюць. І як спецыяліста, і як чалавека паважанага.

ЕВА *(з'едліва)*. Паважаюць як паважанага...

АНТОН. Іменна! І я не дазволю падрываць мой аўтарытэт.

ЕВА. Чым? Рагамі? *(Паказвае рогі.)* Ці толькі разрэзам на спадніцы?

АНТОН *(як не чуе)*. Яна, бачыце, пакрыўджанай сябе лічыць. Быццам я не вазіў вас, сваіх жанчын, да мора.

ЕВА *(перапыняе)*. Ты вазіў мяне як жанчыну?

АНТОН. А каго ж?

ЕВА. Ты вёз жонку: кухарку, прачку, прыбіральшчыцу.

Антон глядзіць атарапела.

– Я сябе ніколі жанчынай не адчувала. З маладзенькай дзяўчынкі адразу трапіла ў ранг жонкі, мацеры. А потым і бабулі.

АНТОН. Выходзіць, жонка – не жанчына? “Як курыца не птушка”.

ЕВА. Хіба ты не так лічыш?

АНТОН. А, разумею: я не насіў табе каву ў ложак.

ЕВА. Не пра каву я. Ты не дарыў мне кветак. *(Засмялася.)* І нават да дня нараджэння ты даваў мне грошы, каб я сама купіла падарунак.

АНТОН. Дык, можа, было б лепш, каб мая сакратарка табе яго купляла?

ЕВА *(уздыхнуўшы)*. Было б не лепш!

АНТОН. Ну, прабачце, мадам. Толькі я – прыстойны чыноўнік, а не які там... бізнесмен, каб кветкі купляць, кухарку наняць.

ЕВА. Таму і маўчы!

АНТОН. Калгасніца!

ЕВА. Не! Я чыноўніца, калі ты чыноўнік.

АНТОН. А што, у нас ужо і такі клас з'явіўся? Наколькі я ведаю, у нас толькі клас рабочых, клас сялян і праслойка – інтэлігенцыя.

ЕВА. Значыцца, я і ёсць такая праслойка.

АНТОН. І хто ж цябе гэтак ацаніў?

ЕВА. Я сама. І не чапляйся, калі ласка.

АНТОН. Ой, як інтэлігентна: – “Калі ласка”.

ЕВА. Хочаш пасварыцца, зняць стрэс?

АНТОН *(як не чуе)*. І ад каго навучылася?

ЕВА. Ад маці. Яна хоць і малаадукаваная жанчына, але інтэлігентная.

АНТОН. Што, што?

ЕВА. Яна ніколі не павышае голасу. Умее слухаць і чуць, глядзець і бачыць...

АНТОН. ...Сваю дачушку.

ЕВА. Не толькі. Яна ўмее бачыць нябесную сінь, расой абмытую зелень.

АНТОН. Хопіць, хопіць. У вёсцы рабіць трэба, а не расой любаватца.

ЕВА. Ой, Антон, Антон! Ды калі там не ўмець любаватца, то і рабіць не захочацца.

АНТОН. Глядзі ты, як разважае!

ЕВА. Я, Антон, не дурніца, і хопіць на гэтым.

АНТОН. Не хопіць, даражэнькая. Ты, бачу, сабе пераацэнку зрабіла.

ЕВА. Ну і зрабіла.

АНТОН. І адчуваю, не сама.

ЕВА. Людзі дапамаглі.

АНТОН. А можа – чалавек?

ЕВА. Вядома ж, чалавек.

АНТОН. А можа — мужчына?

ЕВА (*расмяялася*). Ну, жанчына ж, па-твойму, не чалавек?

АНТОН (*навышае голас*). Ева! (*Спаханіўшыся*.) Ты мне, гэта кінь! (*Ева запытальна глядзіць на яго*.) Даведаюся што... Ты мяне ведаеш!

ЕВА. А ты мяне... не. (*Забірае посуд, каб несці на кухню Антон спыняе яе*.)

АНТОН. Што гэта азначае?

ЕВА. Не затрымлівай мяне!.. Калі дапамагчы не здольны. (*Рапуча выходзіць*.)

Антон пачынае збіраць астатняе са стала.

Святло гасне.

Антракт.

Дзея II

З'ява 5

Кухня. Ева, стоячы над грудай талерак, зноў ненарокам аддаецца ўспамінам, у якіх ля яе з'яўляецца Раман. Ён збіраецца мыць талерку.

ЕВА (*адбіраючы талерку*). Не, не, не! Мы самі з рукамі.

РАМАН. Я мог бы дапамагчы.

ЕВА. Дзякуй. Не трэба. Гэта работа не для мужчын.

РАМАН. Дарэмна вы так. (*Бярэ руку Евы*.) Жаночыя ручкі трэба шанаваць. (*Цалуе*.)

ЕВА. Мае рукі прызвычаліся. Ды я і люблю хатнюю работу.

Ева далікатна выслабанае свае рукі і адыходзіць.

– Скажыце, Раман, жонка вас не раўнуе?

РАМАН. Самае дзіўнае – не!

ЕВА. Як?! Вы хіба ёй ніколі не здраджвалі?

РАМАН. Такіх грахоў маю нямала.

ЕВА. Во як?!

РАМАН. У маёй супругі інтэлект перакрывае жаноцкасць.

ЕВА. Навошта так?!

РАМАН. З песні слова не выкінеш. Ну, а я...

ЕВА. Разумею: здаровы, прывабны мужчына. Жанчын шмат вакол.

РАМАН. Не ведаю, ці паверыце, але мне надакучылі занадта ўпэўненыя, занадта сексуальныя, як моладзь кажа, прадзьвінутыя дамы.

ЕВА. І вы шукаеце...

РАМАН. ...шукаю тую, якая будзе асалодай для душы.

ЕВА. І знаходзілі?

РАМАН (*пасля паўзы*). Часам здавалася, што знайшоў.

ЕВА. Вы і яе называлі Мілай жанчынай?

РАМАН. Нікога так не называў! Цяжка паверыць?

ЕВА. Бадай што. Можа, вы называлі і іх лапачкамі?

Раман маўчыць.

– Неяк давялося чуць, як адзін з адпачываючых так называў сваю курортную знаёмую. Было вельмі смешна: тая лапачка пудоў на шэсць цягнула, а я паклонніка як ветрам не здувала.

Паўза.

– Прабачце! Прабачце, калі ласка! Я не павінна так...

РАМАН. Я вас расчараваў?

ЕВА. Не ведаю што і скажэце. (*Уключае музыку.*)

Гучыць песня ў выкананні Уцёсава.

“Как много девушек хороших...

Раман пачынае падпяваць спеваку і запрашае Еву на танга.

Как много ласковых имен,

Но лишь одно меня тревожит,

Уносятся покой и сон...!”

Раман спыняе танец і, гледзячы ў вочы Еве, кажа:

РАМАН. Мілая Жанчына. Я абяцаю: вы для мяне ніколі не будзеце ні лапачкай, ні цыпачкай.

ЕВА. А кім?

РАМАН. Евай! Жанчынай з раю!

Зноў працягвае падпяваць і танцаваць.

“Спасибо, сердце, что ты умеешь так любить”...

– Мілай Жанчынай!..

ЕВА. Дзякуй!

Раман цалуе Евіну руку і адчуваеца, што гэты пацалунак прыносіць ёй асалоду.

РАМАН. Ваша гаспадыня не зробіць вам заўвагу?

ЕВА. Думаю, не! Яшчэ няма дзесяці.

Музыка заканчваеца. Ева адыходзіць.

РАМАН. Значыцца, толькі да дзесяці.

ЕВА. Так. І ў вас там могуць зачыніць усе дзверы.

РАМАН. За мяне не хвалюйцеся.

ЕВА. Як гэта? Ну, ведаеце... Мне зусім не хочацца, каб вы засталіся на вуліцы.

РАМАН. Я вярнуся да вас.

ЕВА. Вы жартуеце?

РАМАН. Канешне, жартую... А вы спалохаліся?..

ЕВА. Я не ведаю, як Верачка...

РАМАН. Не хвалюйцеся, Мілая Жанчына! Я паспею. Хоць пакідаць вас не хочацца. У вас так цёпленька, а ў нас лядоўня. Не топяць, гады.

ЕВА. Ну, у нас ёсць крэсла-ложак, на ўсякі выпадак.

РАМАН. Я цаню ваш клопат, Евачка.

Ева яўна сумелася.

– Вы зноў спалохаліся: а што як гэты нахабнік так і зробіць спецыяльна.

ЕВА (*перapyняе яго*). Так. Я баюся гэтага.

РАМАН. Не бойцеся. Па-першае, я пайду да сябе. А па-другое... Я ўжо сказаў, што ўсё жыццё шукаў жанчыну, якая б дала мне ўцеху для душы. Для цела ўцеху знайсці не праблема. Урэшце, заплаціць можна. А для душы...

ЕВА (*разгублена*). Вам ўжо час, Рамане. Прабачце!

РАМАН. Я зараз пайду. (*Апранае паліто.*) Ева! А чаму вы не адчуваеце сябе жанчынай?

ЕВА. Як? Як не адчуваю?

РАМАН. Вы не верыце, што можаце па-сапраўднаму зацікавіць мужчыну, зачараваць яго.

ЕВА. Ну што вы, Рамане! Я не чараўніца.

РАМАН. А я кажу – чараўніца. У вас чароўныя усмешка, голас.

ЕВА (*паспешліва*). Усяго вам добрага, Рамане! Спяшайцеся! А не то прыдзецца вяртацца. Адноўчы Андрэй Пятровіч начаваў у гэтым крэсле, бо спазніўся і не трапіў у корпус. Намучыўся.

РАМАН. Зайздросчу яму. Толькі мне так не пашанцуе. Я не спазняюся. Да заўтра!

ЕВА (*падае яму капляюш*). Да заўтра. Можа, я выведу вас?..

РАМАН. Не, не. Не варта. Дык вы згодні?

ЕВА. З чым?

РАМАН. Каб я да вас заляцаўся: прызначай спатканні, чакаў, сустракаў. Мне так хочацца пахадзіць ва ўхажорах, перажыць гэты стан. Мне яго менавіта не хапае, і я адчуваю, што толькі вы здольны рэаніміраваць ува мне рамантычнага чалавека.

ЕВА. Не ведаю, што вам і сказаць, Раман. І ў мяне нешта падобнае. Але ў мяне няма вопыту ў такіх справах.

РАМАН (*бярэ яе рукі ў свае*). Да чорта вопыт! Даруйце! Галоўнае, вы далі мне магчымасць адчуць сябе мужчынам, а не самцом. (*Цалуе рукі.*)

Ева яўна сумелася.

– Зноў прымусіў Мілюю Жанчыну пачырванець! Прашу прабачэння. І знікаю.
(*Выходзіць.*)

Святло гасне.

З’ява 6

На кухню, дзе Ева працягвае завіхацца ля посуду, заходзіць Антон.

АНТОН. Што так доўга корпаешся?

ЕВА. Пакуль перамыла, расклала. Мог бы дапамагчы.

АНТОН. З мяне тут памочнік слабы. Я ж як той слон у пасуднай краме.
Скончыла? Пайшлі спаць!

ЕВА. Ідзі кладзіся! Я хутка. Толькі накручу валасы.

АНТОН. Ну во! А потым гадаецца, чаму мужык не любіць так, як бы вам хацелася. А самі ў бігудзях да мужа.

ЕВА. Зразумела, прыемна мець справу з тымі, хто бігудзі дома здымае.

АНТОН. Што за намёкі?

ЕВА. Сёння два разы званіла дама.

АНТОН. Ну, дык і што? Магла званіць супрацоўніца.

ЕВА. Супрацоўніцы называюць майго дарагога мужанька Аляксеевічам. А дама – Антонам.

АНТОН. Ну, знайшла падставу – параўнай! Я пайшоў спаць.

Антон пайшоў і тут жа вярнуўся.

– Дык ты, можа, з-за гэтага?

ЕВА. Што я?

АНТОН. Ну, цэлы вечар да мяне чапляешся. І я не такі! І ўсё не тое...

ЕВА. Яшчэ што?

АНТОН. Як? Ты хочаш сказаць, што мяне і раўнаваць нельга?

ЕВА. А ты мяне раўнаваў бы?

АНТОН (*жартуе*). Ого! Яшчэ як! Так што не раю.

ЕВА (*расмяялася*). Ну, во! Расшавяліла. Аказваецца і жартаваць можаш. А то не ведаеш, як да цябе і падступіцца. Хоць з мінашукальнікам хадзі. Ледзьве да цябе дакранешся, ты як тая спружына. І такая ж твая дачка. Скрывіцца, нібы кіслага ў рот хапіла. Толькі Кірачцы спадабалася. Вунь як у далонькі пляскала. Вось з яе вырасце сапраўдная жанчына. Усе сілы прыкладу.

АНТОН. І калі ж ты будзеш іх прыкладваць?

ЕВА. Знайду час. Буду вадзіць на танцы. У мастацкі гурток які...

АНТОН. Ну, знайшлася мне знаўца мастацтва.

ЕВА. У нейкім сэнсе я маю душу мастака.

АНТОН. Якую душу?

ЕВА. Ну, паэта і філосафа. Шкада, што ты гэтага так ніколі і не ацаніў.

АНТОН. Ну дзе мне?! Я філфаку не канчаў.

ЕВА. Няма чаго кпіць. Адукацыя ў нас на адным узроўні: завочнікі.

АНТОН. А ў мяне яшчэ партшкола. Дарэчы, з адрываю ад асноўнай работы.

ЕВА. Ну і што? Адзін навуковы камунізм.

АНТОН. Не скажы! Нават з Карнегі знаёмлі.

ЕВА. А мяне – не. Вось і не здолела разабрацца ні ў сабе, ні ў табе. Думала: калі замуж бярэ, значыць, любіць.

АНТОН. Я і любіў.

ЕВА. Не. Ты ўбачыў у ва мне прывабную, сціплую, працавітую дзяўчыну. А я ў табе – саліднага, прыстойнага чалавека.

АНТОН. Толькі прыстойнага? Ну, дзякуй за такое прызнанне.

ЕВА. Ну, і прывабнага.

АНТОН (*падняўся*). Яшчэ раз дзякуй. Пайшлі спаць (*Здымае кашулю і круціцца перад жонкай.*) Ну, дзе ў мяне тое пуза? Ёсць, трошкі. Дык гэта ж... соцзапас, спецжырок. А так, паглядзі: здаровы, умеру ўпітаны. Як той Карлсан.

Задаволены сабой, Антон кіруе з кухні.

ЕВА. Здаровы, здаровы, дзякаваць Богу. (*Зноў набягаюць успаміны.*)

Святло гасне.

З'ява 7

Кватэра на курорце. На раскладзеным крэсле-ложку ў спартыўных штанах Раман. Ева расцірае яму спіну, час ад часу спыняючыся на рубцах.

РАМАН. Гэта на Даманскім. Скразное было...

Паўза. Раман накашлівае.

– Я гэта ўжо ў Афгане. Гарэлі неяк...

Ева нечакана прыкрывае яму спіну і адыходзіць.

– Вам непрыемна?

ЕВА (*не адразу*). Афганістан адабраў у мяне малодшага брата.

Паўза.

– Хаця, я разумею, што не Афганістан адабраў, а наша доблесная армія.

РАМАН. Не армія, паважаная. Армія выконвала загад.

ЕВА. Хіба генералы – не армія.

РАМАН. Вы не любіце генералаў?

ЕВА. Адзін з іх неяк сказаў: “Армія павінна ваяваць. Інакш тэхніка заіржавее, і стратэгія – закісне”.

РАМАН. Вы гэта чулі самі?

ЕВА. Уласнымі вушамі.

РАМАН. Ёсць, безумоўна, і такія генералы, на жаль.

ЕВА. Шкада, што ёсць. Яны сам не ваююць. Яны толькі пасылаюць ваяваць.

РАМАН. І ўсё ж генераламі не нараджаюцца. Паверце, гэта доўгая дыстанцыя. Кожны з нас быў лейтэнантам, капітанам.

ЕВА (*разгублена*). Вы... Вы генерал?

Раман ківае.

– Божа ж мой!

РАМАН. Цяпер вы не будзеце мяне лячыць? (*Закашляўся.*)

ЕВА (*кідаецца да яго*). Маўчыце, маўчыце! Зараз я дам вам напой з траў. Бедны, паранены генерал.

РАМАН. Галоўнае – жывы. (*Зноў закашляў.*) Як казаў нам старшыня: раз хварэеш, значыць, жывеш. Як памрэш – хварэць не будзеш.

ЕВА. Як вы цяпер сябе адчуваеце?

РАМАН. Сказаў бы – цудоўна, толькі вы не паверыце.

ЕВА. Не паверу. Гаспадыня прапануе вам прыняць ванну. Прагрэецца.

РАМАН. Гэта выключаецца. Мне забаронены цеплавыя працэдуры.

ЕВА. А як жа вас лячыць?

РАМАН. Добрым словам, позіркам. Гаспадыня не супраць маёй прысутнасці?

ЕВА. Ну, калі думала, што вы па п'яні ў ваду зваліліся...

РАМАН. Яна так думае?

ЕВА. Не. Ёй Верачка расказала, як ўсё было. Так што яна нават клопат праяўляе.

РАМАН. Я вам клопату прыбавіў.

ЕВА. Нічога. Зараз я вас захутаю.

РАМАН. Значыцца, у яе, у вашай гаспадыні, прэтэнзій няма? (*Закашляў.*)

ЕВА. Няма, няма. І менш гаварыце!

РАМАН. А то?

ЕВА. А то... заклею рот гарчычнікам.

Раман перахоплівае яе руку і цалуе.

РАМАН. А можа, я так хутка папраўляцца не хачу.

ЕВА. Паправіцеся як міленькі!

Стук у дзверы.

– Гэта наша гаспадыня.

Выходзіць і вяртаецца з кубкам гарбаты.

– Вось і гарбата з малінай...

РАМАН. Прабачце, Евачка! Можа, знойдзецца грамулька чаго?

ЕВА. Знойдзецца! Андрэй Пятровіч прынёс не толькі свой спартыўны касцюм, а я каньячок. Загадаў перад гарбатай даць выпіць і ў гарбату капнуць.

РАМАН. Ну, тады я і сапраўды хутка папраўлюся.

Ева паставіла кубак і пачала рыхтаваць яму стопачку.

ЕВА. Вам з бутэрбродам?

РАМАН. Не, не. Пакуль не хачу. А чаму я тут?

ЕВА. Вы ж самі казалі – у вас не топяць. Вось мы з Верачкай пашкадавалі і рашылі прывезці вас сюды.

РАМАН. Дзякуй! Вось і не вер прымаўкам. Кажуць жа: не было б шчасця, ды няшчасце дапамагло. Я і марыць аб такіх хвілінах не мог, а вось яны тут, з намі. А дзе Верачка? Я не аддзячыў яшчэ.

ЕВА. Аддзячыце! Я так разгубілася, што толькі бегала па беразе. А яна таксі знайшла, пасадзіла, Андрэя Пятровіча паслала па сухую вопратку. *(Падае стопку.)*

РАМАН. Дзякуй! *(Выпівае.)*

ЕВА. А цяпер піце гарбату і будзем захутвацца, каб прапаець.

Ева дастае з сумкі плед і махровы ручнік.

– *(Падае ручнік.)* Для абцірання. А пледам я вас сама накрыву. *(Накідвае на яго плед.)* Вось і спатрэбіўся. А то выходзіла, везла дарэмна: пакой у нас цёплы.

РАМАН. Евачка! І мне ён не патрэбен. У вас цёпла. О! Які агонь пабег па целе. *(Скідвае плед.)*

ЕВА. Так трэба, Рамане! Ну, я прашу.

РАМАН *(хутаючыся)*. Ну, калі Мілая Жанчына просіць...

Раман нават галаву абвязвае ручніком.

ЕВА. Не, не. Ручнік, каб выцірацца. *(Смяецца.)*

РАМАН. Ну, я і ў ручнік захутаюся, как папарвіцца.

ЕВА. Тады вы раней часу паправіцеся.

РАМАН. Праўда? О не. Я не хачу хуткага выздараўлення.

ЕВА. Праўда? *(Спахнілася.)* Ой, які смешня вы ў гэтай чалме. Ну, сапраўдны індус. А яшчэ кажаце, што больш як напалову беларус!

РАМАН *(хоця зняць ручнік)*. У вачах Мілай Жанчыны я не жадаю быць смешням.

ЕВА *(не дазваляе)*. Не трэба! Хай будзе так. Мне цудоўна з табой! Ад таго піжона з кветкай нічога не засталася.

РАМАН. Я рады, калі так. Калі табе стала са мной... лягчэй і прасцей. Толькі смешным і слабым мне быць не хочацца.

ЕВА *(папраўляе на ім плед)*. І дарэмна! Вы, мужыкі, не ўлічваеце адзін фактар: жанчыны любяць шкадаваць. Так што, калі мужыку трапляе стаць на нейкі час слабым, бездапаможным, не саромцеся. Гэта кранае сэрца, вельмі кранае.

РАМАН. Тады я згодзен быць слабым, бездапаможным і нават смешным. Цяпер я магу з упэўненасцю сказаць: не было б шчасця, ды няшчасце дапамагло.

ЕВА. Ну, за шчасце я не гаварыла б.

РАМАН. А муж Евачкін бывае слабым?

ЕВА. Не. Мой муж – чалавек моцнага здароўя.

РАМАН. І яго не даводзіцца шкадаваць?

ЕВА *(падумаўшы)*. Ну чаму? Даводзіцца.

РАМАН. Цікава, у якіх сітуацыях?

ЕВА. Ён вельмі, неяк па-дзіцячаму, перажывае нават самыя нязначныя страты.

РАМАН. Ну, якія страты?

ЕВА. Скажам, даношваецца партфель, дык будзе вечарам сядзець і зашываць, і клеіць. І ўсё хваліць, маўляў, які ён лёгенькі, змяшчальны які! Ці разаб’е што, будзе склейваць, шліфаваць. Мне шкада, што траціць на гэта час, але яго не перайначыш. Мяне ён лічыць транжыркай, бо я выкідваю ўсё непатрэбнае. А пачне бурчэць – мне і шкада. *(Спахнілася.)* Ой, што гэта я разгаварылася. Мож, паесці вам што зрабіць?

РАМАН. Не, не. У такім стане дактары раяць не набіваць страўнік.

ЕВА. Добра. Не буду навязвацца, каб вы не падумалі, што я шукаю шлях да вашага сэрца праз ваш страўнік.

Смяюцца абодва.

РАМАН. Значыцца, ваш муж даражыць сваімі рэчамі?

ЕВА. Вельмі даражыць.

РАМАН. Значыцца, даражыць і вамі.

ЕВА. Ну што вы?! Я ж не рэч. Не б’юся, не ламаюся...

РАМАН. Затое вы цудоўная бабуля і маці, цяроўная жонка і дбайная гаспадыня.

ЕВА. О, не! У вас вельмі светлыя фарбы для мяне. А я дабаўлю чорных. Мая дачка – больш сябруе з бацькам. Выходзіць, я далёка не цудоўная маці. І муж мой на сняданак звычайна мае яешню. І мы з-за гэтага нават сварымся. Так што ні гаспадыні дбайнай, ні жонкі самаахвярнай з мяне не выйшла. На гэтым, Рамане, я вас пакіну. Вам трэба паспаць.

РАМАН. Не пакідайце мяне, Мілая Жанчына! Пасядзіце! Пакуль я засну.

ЕВА. Добра, добра! Пасяджу.

РАМАН. Дайце мне вашу руку. *(Узяў, пацалаваў і затрымаў.)* А калі хворы, слабы мужчына папросіць Мілую Жанчыну паспяваць.

ЕВА. Яна скажа, што для гэтага не падыходзячы момант.

РАМАН. А калі будзе падыходзячы?

ЕВА. Калі хворы мужчына паправіцца.

РАМАН. Тады, можа, казачку, прыдуманую для ўнучачкі...

ЕВА. Казачку? Не! Мае казачкі для дзяўчынак. Хлопчыкаў не гадала. Так што спаць, спаць! Адно вочка засні... другое засні... *(Пэўна, Ева ўспомніла, як укладвала спаць унучку.)* А вушкі слухайце, слухайце! Слухайце, слухайце! *(Заспявала на мелодыю “Купалінка”.)*

Купалінка, Купалінка,

Цёмная ночка,

Цёмная ночка,

А дзе ж твая дочка.

Два апошнія радкі ў другі раз спяваюць разам.

Мая дочка ў садочку
Белу ружу ломіць,
Белу ружу ломіць,
Свае ручкі коліць.
А яшчэ яна ў садочку
Хлапчыну чакае,
Хлапчыну чакае,
Ружу прытуляе.
А як прыйдзе ў садочак
Хлапчына каханы,
Будуць ручкі ў дачушкі
Хлопцам цалаваны.

Раман цалуе Евіны рукі, якая працягвае спяваць.

Купалінка, Купалінка,
Цёмная ночка,
Цёмная ночка,
Будзь шчаслівай, дочка. (Разам)

(Ева нахіляецца над Раманам.) Хто тут у нас не спіць? Хто ў нас неслух?

Раман абдымае Еву, і яна з асалодай прымае яго пяшчоты.

Святло гасне.

З’ява 8

У пакой заходзіць Антон.

АНТОН. Ты што... тут і спала?

ЕВА. Так атрымалася. Заседзелася перад тэлікам.

АНТОН. Для цябе ўжо не існуе сямейнага ложка?

ЕВА. Не хацелася цябе будзіць. Ды й бігудзі мае табе не да спадабы, аказваецца.

АНТОН. Ну, не прыдзірайся. *(Пачынае рабіць зарадку.)* Калі не спіш, рыхтуй сняданак.

Ева паспешліва ідзе на кухню, а Антон узяўся рабіць гімнастыку. Адчуваецца, што яму хочацца выканаць нешта ў танцавальным рытме, але ў яго не атрымліваецца. І тады ва ўспамінах перад ім з’яўляецца маладая жанчына ва ўборы для аэробікі. Антон паўтарае яе рухі, напываючы сабе:

Улева крок,
управа крок.
Цяпер на месцы
Рабі падскок.
Два крокі – уперад,
два назад.

Цяпер прысядзь,
яшчэ прысядзь.
І так рабі,
і так рабі,
і так рабі
разочкаў пяць...

Жанчына знікае, але Антон не спыняецца, а зноў паднявае і паўтарае ўвесь комплекс. За гэтым і застае яго Ева.

ЕВА. Божухна! Ці не звар'яцеў ты? Аэробікай заняўся. Во дае, во дае!

АНТОН (*спыніўся, абціраецца*). Дык табе ж не падабаецца маё пуза. Трэба скінуць. І ўвогуле для здароўя. У здравым цедзе здаровы дух.

ЕВА (*прысела і разважае*). Ну і ну! Кватэру прыбраў, зарадку пачаў рабіць. Якія зрухі. І ўсяго толькі за нейкія тры тыдні майго адпачынку.

АНТОН. Што табе не па носу?

ЕВА. Дарэчы, сёння ж нядзелька. Чаго так рана падняўся?

АНТОН (*марудзячы*). Ну, падняўся і ўсё. (*Пачынае галіцца.*) Пад'ехаць мне трэба ў адно месца.

ЕВА. Куды?

АНТОН. На кудыкіну гару. Табе якая розніца? (*Пасля паўзы.*) Можаш і ты ехаць з намі.

ЕВА. З вамі? З кім гэта?

АНТОН. От, табе скажы, дык тут жа напрыдумляеш.

ЕВА. Значыць, з жанчынай?

АНТОН. Не з жанчынай. Хлопчыка аднаго адвязу ў санаторную школу-інтэрнат.

ЕВА. Чыйго хлопчыка?.

АНТОН (*не адразу*). Ну, суседскага.

ЕВА. Не ведаю я тут такога хлопчыка.

АНТОН. Хлопчык нашай супрацоўніцы. Што ў Іванькаўскую кватэру засялілася.

ЕВА. А, рыжанькая такая?

АНТОН. Кажу – наша супрацоўніца і ўсё. Магу і адмовіць.

ЕВА. Не трэба адмаўляць!

АНТОН. Хлопчык вельмі хваравіты. Я сам прапанаваў. Шкада малога.

ЕВА. Колькі яму?

АНТОН. Гадоў дзесяць.

ЕВА. Маладая жанчына.

АНТОН. Не сказаў бы. Позняе дзіця.

ЕВА. А муж?

АНТОН. Я дасье не вяду.

ЕВА. Дык супрацоўніца ж!

АНТОН. Ну дык што?! У нас добрая сотня супрацоўнікаў. Я бачу – табе непрыемна гэта. Ну, даруй!

ЕВА. Ты не паверыш – наадварот. Мне ажно не верыцца: мой муж перастае быць простым функцыянерам. У ім нешта чалавечае абуджаецца. Так што я ўдзячная нават.

АНТОН. Каму?

ЕВА. Рыжавалосенькай. Ты ніколі і нікому не рабіў такой паслугі.

АНТОН. Цяпер час іншы. Раней мяне перад кіраўніцтвам прыйшлося б тлумачыць, чаму чужых баб вaju.

ЕВА. Маралісты! Чорт бы іх! Яны самі не вазілі. Ім прывозілі.

АНТОН. Каго? Куды?

ЕВА. У Леснічоўскую лазаньку калгаса “Шлях Ільча”. Думаеш, ніхто пра гэта не ведае? Ведаюць. Раней – маўчалі, а цяпер...

АНТОН. Я там не бываў.

ЕВА. Можа, ты і не бываў.

АНТОН. У наш час як было: богу – богава, а кесару – кесарава. І правільна было! Ніжэйшы чын на вышэйшага вачэй не пяліў. І быў парадак! Гэта цяпер распусціліся. Усякая шаўка на прэзідэнта гатова брахаць. Ніхто ўжо службыць не жадае. Усе хочучь быць прадпрыемальнікамі, сам сабе цар. Ніякай павагі да начальства. Дзікунства!

ЕВА. А не дзікунства было ў лазаньку з...

АНТОН. Прастытутак туды не вазілі.

ЕВА. Ведаю, каго вазілі.

АНТОН. Няма чаго іх шкадаваць. Наша Ірэна не згадзілася б!

ЕВА. Ірэна?

АНТОН. Так. Ірэна. Наша дачка.

ЕВА. А я думаю інакш.

АНТОН. Як? Як ты можаш такое пра сваю дачку?..

ЕВА. У спорце таксама трэба нечым плаціць. Бедная мая дачушка!

Антон здзіўлена глядзіць на Еву.

– Нешта ж перашкодзіла раскрыцца ў ёй жанчыне. За нешта ж расплата.

АНТОН. Ты што?..

ЕВА. Мала ў ёй жаночкасці. Прыгожая, але халодная. Вельмі рацыянальная.

АНТОН. Бо ведае, чаго хоча.

Ева моўчкі ідзе на кухню і вяртаецца з кульком.

АНТОН. Сняданне гатова?

ЕВА. Гатова. А гэта во хлопчыку аддай. Няхай паласуецца. У інтэрнаце не балуюць.

Антон узяў кулёк, зазірнуў у яго і паклаў у партфель.

АНТОН. Можаш паехаць са мной.

ЕВА. Да ты што? Не выдумляй!

АНТОН. Ну, як хочаш. (*Падумаў.*) А ты хітрая: даеш пра сябе знаць. Маўляў, для мяне не сакрэт.

Антон выходзіць у пярэднюю, і там нешта падае, б'ецца.

ЕВА. Ну, пачнецца зараз.

АНТОН (*зазірае ў пакой*). Колькі разоў казаў – прымі ты гэту вазачку.

ЕВА. Такой бяды! Б'ецца на шчасце! (*Забірае чаранкі ў мужа.*) Яна была ўжо надбітая.

АНТОН. Не выкідай! Я купіў добры клей, суперцэмент. Склею, падшліфую – паслужыць яшчэ.

ЕВА. Добра, добра! Не выкіну. Не псуй сабе настрой. І даруй, калі я табе яго сапсавала. У нас добрая дачка. Ганарыся ёю. А мне не перашкаджай яе пажаночаму шкадаваць. І не будзем больш пра гэта! Добра?

Антон, ужо ў паліто, заглядае ў пакой, цмокае жонку ў падстаўленую ішчаку і знікае. Адрывіўшы мужа, Ева разглядае чаранкі і разважае.

– Ну, можна склеіць. Як і жыццё. Бедныя мае дзеці. Я ж бачу: ім не цікава разам. Дачцэ, відаць, гэта да лямпачкі. Яе грэе слава пераможцы. А зяцю? Добраму, сціпламу чалавеку. (*Паклала чаранкі і пайшла ў пакой.*) Колькі ён будзе цяпець, мірыцца з роллю мужа пры жонцы. Уварвецца ў яго жыццё каханне, ці хопіць у ім пачуцця адказнасці перад дачкой? (*Машынальна бярэ гітару са сцяны і, лёгка перабіраючы струны, працягвае.*) А калі шчыра: я жадаю ім абодвум спазнаць такія мукі. Ах, Верачка, Верачка! Я шкадую ўжо, што не паслухалася цябе. Ну, хіба гэта быў грэх? Хутчэй, я саграшыла, калі эгаізм праявіла: не захацелася мне хвалявацца ў чаканні званкоў. Мне здавалася, што так я хутчэй перахварэю гэтым каханнем. А цяпер мне ўжо не хочацца перахварэць. Наадварот: я хачу быць хворай ім да канца дзён маіх. Каб хоць чапляцца за светлыя ўспаміны аб тых днях. (*Ціха заспявала.*):

Я помню вальса гук цудоўны,

Вочы свае ў тваіх вачах.

І цешаць мне душу, мой любы,

Успаміны аб тых днях.

Адклала гітару ўбок.

– З якой радасцю я пачула б зараз званок! Як хачу пачуць ягоны голас.

Паўза.

– (*У роспачы.*) Марозіць сэрца мне туга. З самоты вянуць вочы. Мне ўжо не пачуць яго! І ніколі больш не акунуцца ў блакітную цяплынь яго вачэй. Не млець ад дотыку яго рук. Не ўзнямацца да нябёсаў ад шчасця і роспачы, як у той вечар...

Святло гасне.

З'ява 9

Запальваецца святло ў пакойчыку курортнага гарадка. Ева складвае свае рэчы. Потым ёй трэба перакласці паліто і капялюш Рамана. Яна туліць іх да сябе, хавае твар у іх. Гэта бачыць Раман. Ён нейкі час назірае, потым знікае і заходзіць са словамі.

РАМАН. Верачка наказвае не затрымлівацца.

ЕВА (*не адразу*). Што? А! Яна хоча мяне пакарміць перад дарогай.

РАМАН. Яна мае рацыю...

ЕВА. Але я не хачу. Я не магу. (*Адварнулася.*)

Раман абдымае яе, хоча зазірнуць у твар.

– Не глядзі на мяне. Я не хачу, каб ты бачыў мяне непрыгожай.

РАМАН. Ты не можаш быць непрыгожай.

ЕВА. Магу... калі плачу.

Раман узяў яе твар у рукі.

– Не глядзі! (*Хоча схваціць тварам на яго грудзях.*)

РАМАН. Твае слязінкі – што расінкі. (*Цалуе ёй вочы.*) Здыму слязінкі-пацеркі я вуснамі гарачымі... (*Змаўкае.*)

ЕВА. А далей?

РАМАН. Далей. (*Спрабуе ўспомніць.*) Нешта сёння мой камп'ютар дрэнна працуе.

Ева кідаецца яму на шыю.

ЕВА. Ай, Рамане, Рамане! Як цяжка. Як балюча губляць.

РАМАН. Губляюць тое, што маюць. Так што лепш губляць, чым зусім нічога не мець. Ад таго, што мы губляем, нешта ўсё ж застаецца.

ЕВА. Так. Успаміны, успаміны... Я буду імі жыць.

РАМАН. І я буду імі жыць. Ты не перадумала? Можа дасі мне свой нумар тэлефона?

ЕВА (*адмоўна круціць галавой*). Мы будзем жыць успамінамі. А, можа, і марамі. Мне так добра, утульна, цёпла ў тваіх руках, што я не магу паверыць у наша растанне.

РАМАН. Я прашу цябе – не знікай! Не абрывавай нітачку.

ЕВА. Не будзем аб гэтым. У нас сем'і, дзеці, унукі.

РАМАН. Мы нічога не будзем мяняць.

ЕВА. Я не ўпэўнена.

РАМАН. Ева! Мілая мая! Не трэба так далёка заглядваць. Усё ў руках лёсу. Ён звёў нас! Няўжо каб развесці? Гэта нонсэнс нейкі.

Ева закрывае яму рот далонню. Раман цалуе і працягвае.

– Павер! Мы не зробім блізкім нашым нічога дрэннага.

ЕВА. Я веру табе, мой любы, мой лепшы з лепшых. Толькі не ўсё так проста. Не ўсё ў нашых руках.

РАМАН. У нашых. Мы моцныя духам людзі.

ЕВА. Гэта ты моцны. А я слабая, закаханая жанчына. І так удзячна табе, што ты даў мне шанс пазнаць сябе, адчуць жанчынай.

РАМАН. Любай жанчынай!

ЕВА. Закаханай жанчынай!

РАМАН. З тонкай, трапяткой душой.

ЕВА. Гэта ты мяне такой зрабіў.

РАМАН. Не, сама прырода ўклала ў цябе такую светлую і цёплую душу. Я толькі хіба расчыніў створкі, каб даць ёй волю.

ЕВА. Я ўдзячна табе. Ты адагрэў тым вечарам, нашым першым вечарам не толькі мае рукі, але і сэрца. А, можа, і сапраўды душу.

РАМАН. І не дазваляй больш нікому яе замарозіць. Жыві багаццем души! Натурай сваёй і маім каханнем.

ЕВА. Абяцаю жыць ім. Я так удзячна табе за тую ружу ў абмен на маё імя. За мару, якую ты мне падарыў. *(Задуменна.)* Якую я і не спадзявалася мець.

“І гэту мару, можа стацца,
Падхопіць вецер і ўпляце
У вецце вербы, у лісце клёнаў,
у чабаровы пах, што туліцца к зямле”.

Адхінулася, зазірнула яму ў вочы.

– Ты, праўда, забыць не здолееш мяне?

РАМАН. Забыць такое?! Не давядзі Божа! Гэта хіба калі розум страчу.

Нейкі час яны стаяць так. Для іх адных узнікае мелодыя, і яны пачынаюць танцаваць танга, тулячыся адзін да аднаго.

У гэты час гучыць сірэна таксі.

ЕВА. Ой, Раман! Ты чуеш? Гэта таксі. Абдымі мяне! Абдымі так моцна! Так моцна... *(задыхаецца ад слёз.)*, каб я... памерла ў тваіх руках... у гэтых абдымках...

РАМАН. Застанься, прашу цябе!

Ева адмоўна круціць галавой.

– У цябе ж яшчэ ёсць дні.

ЕВА *(закрывае рукой яму рот, ён цалуе руку)*. Не, не. І не варта. Будзе яшчэ цяжэй. Я адчуваю – будзе...

А цяпер паслухай:

Вось і прыйшло да нас расстанне,
І я скажу, каханы мой,
Удзячна лёсу за спатканне,
А свайму сэрцу – за прызнанне
У табе таго,
Чыё вачэй цяпло
У душу здранцвелую маю
Праменьчык сонца

здолеў пасяліць.

Святло гасне.

З’ява 10

Ева ўсё яшчэ з гітарай. Яна павольна вяртаецца да рэчаіснасці. Мукі расстання не хочуць адпускаяць яе. І складаюцца словы:

Ён і цяпер яшчэ гарыць
І цешыць шэрань дзён,
Што восенню
жыцця
завецца.

Доўгая паўза.

ЕВА. Паслухай, Рамане! (*Заспявала над гітару.*)

“Усё развітальны чую стук калёс,
Любых вачэй тугу лаўлю.
І так хачу, каб вецярок данёс,
Што я люблю, люблю, люблю!”

Яна адстаўляе гітару, адкідваецца ў крэсле, і да яе, у марах, зноў у белым, з’яўляецца Раман. Ён апускаецца перад ёю і кладзе сваю галаву ёй на калені.

ЕВА (*гладзіць, перабірае яго валасы*). Ты знайшоў мяне! Але як? Няўжо праз Верачку? Так!!! Ах, гэта Верачка, Верачка! Разумніца Верачка! Я ёй так удзячна! Яна адчула маю тугу. Не магла не адчуць! Я ж толькі што прасіла вецер данесці яе да цябе. І ён данёс. І ты пачуў! Пачуў шэпт ветра. Гэта цудоўна! Ах, вецер, вецер. Жартаўнік вецер! Не разнось, зберажы нашу тайну. Няхай яна застаецца толькі з намі!

Звініць тэлефон. Ева з цяжкасцю адрывае свае рукі ад галавы люблага. Раман знікае. Ева ідзе да тэлефона.

– (*Чуецца яе голас.*) Алё. Я слухаю. Хто гэта? О, Божа! Гэта ты? (*Вяртаецца з тэлефонам у пакой.*) Мне цяжка паверыць, але я чую твой голас. Можна гэта працягваецца мой сон? Не, я не сплю. Дык жа твой званок пераблытаў усё. Ты толькі што быў са мной. Ну, канешне ж, у сне, хутчэй, у маіх мроях. А цяпер я чую твой голас. Гэта ж цуд, Рамане!

Ева ўладкоўваецца ў крэсле.

– Я ведаю, што Верачка! Адкуль ведаю? А ты мне толькі што ў сне гэта сказаў. Адкуль, адкуль звоніш? Са Львова? Чаму ты там? О, Божа! Ты памятаеш, што я марыла там пабываць?

Ева ямчэй ўладкоўваецца ў крэсле, каб як мага даўжэй чуць жаданыя словы.

– Я слухаю, слухаю...

З’ява II

Святло запальваецца. Ева няспешна, нават у роздуме, сумненнях складвае рэчы ў чамадан. Звоніць тэлефон. Ева выходзіць і вяртаецца з тэлефонам.

– (у трубку). Алё. Добры вечар, дочачка!

Вяртаецца ў пакой.

– Ой, дачушка, не здолею, на жаль! Дамаўляйся з бацькам. Ну, мяне не будзе нейкі час. Чаму? Бо я еду ў Львоў! Ты ж ведаеш – гэта мая даўняя мара. Дзякуй, родная. Не ведаю яшчэ, дзе спынюся. А што бацька? Перажыве. Ты ж бачыла – чапляецца да кожнага майго слова...

У пакой заходзіць Антон.

– З’еду хоць на тыдзень.

АНТОН. Ад чаго з’едзеш?

ЕВА. Пакуль, дачушка. Не турбуйцеся, усё будзе добра. Я патэлефаную. Цалую (*Паклала трубку.*) Не ад чаго, а ад цябе, дарагі.

АНТОН. О, колькі іроніі ў гэтым “дарагі”.

Заглядвае ў чамадан.

– Да мацеры з цэлым чамаданам ануч?

ЕВА. Я не да мацеры. Я – у горад сваёй мары, у Львоў.

АНТОН (*кіпіць*). Вунь яно што? У горад сваёй мары.

ЕВА. Ну, Антон! Мне ўсё жыццё хацелася пахадзіць па тых вузкіх вулачках, пасядзець у маленькіх кафэ, паслухаць органы ў касцёлах.

АНТОН. От што такое інтэлігентка першага пакалення. Кафэ, органы ёй патрэбны.

ЕВА. Не пачынай, калі ласка.

АНТОН. А ты, калі ласка, разбірай чамадан.

ЕВА. Прабач, але я паеду.

АНТОН (*пагражае пальцам*). Ты глядзі ў мяне! Я рагоў (*паказвае*) насіць не буду. Не той у мяне ранг. Я не мы...ы...ы...

ЕВА. Чалавек сябе адчувае так, як хоча адчуваць.

АНТОН. А я, якраз, і не хачу. І калі што, то... (*Пагражае.*)

Ева як і не чуе пагрозу.

ЕВА. Так! Халадзільнік я табе забіла харчамі. Галодным не будзеш. Сарочки папрасуеш сам.

АНТОН. Значыцца, едзеш?

ЕВА (*пасля паўзы*). Еду!

АНТОН. Ну, глядзі! Як бы шкадаваць не давялося.

Звініць тэлефон.

ЕВА (*ідучы да тэлефона*). Лепш шкадаваць аб тым, што зрабіў, чым аб тым, чаго не зрабіў.

Выйшла.

– Алё. Заказвала. Добра, добра

Вярнулася і забірае чамадан.

– Мяне праводзіць не трэба.

АНТОН. А я і не збіраюся.

ЕВА (*не адразу*). А дарэмна...

АНТОН. Што? Не інтэлігентна?

ЕВА. Проста не па-мужчынску... (*Узяла чамадан і выйшла.*)

Антон выходзіць следам, і там зноў нешта падае і б'ецца. Праз кароткі час ён вяртаецца з тымі ж чарапкамi, якія спрабуе скласці, каб склеіць.